O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“Tasdiqlayman”
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E.Po‘latov
2024 yil “___” _____

Ro‘yxatga olindi: № FD-09-02
2024 yil “29” august

KORPORATIV MOLIYA

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta’lim sohas: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta’lim yo‘nalishi: 60410400 – Moliya va moliyaviy texnologiyalar

Samarqand-2024

Fan/modul kodi ENTERFIN206	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 7	Kreditlar 6
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Korporativ moliya	90	90	180

2 **I. Fanning mazmuni**

“Korporativ moliya” fanining asosiy maqsadi talabalarda korporativ moliya, korporatsiya kapitalining tuzilishi, moliyaviy operatsiyalar, moliyaviy aktivlar, pulning davriy qiymati va pul oqimlarining diskontli tahlili, korporatsiya qiymatini baholash, unga inflyatsiyaning ta'siri, korporatsiyalarning daromad va xarajatlari, moliyaviy bozorlar, korporasiyalar, ularning dividend siyosatini boshqarish va shunga o'xshash moliyaviy tushunchalar sohasida bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, korporativ moliya va korporativ moliyaviy munosabatlarning xususiyatlarini o‘rgatish, iqtisodiy va siyosiy vaziyatning o‘zgarishi sharoitida moliya bozorida korporatsiyalarning o‘rnini va o‘ziga xos xususiyatlarini belgilovchi omillarni aniqlash, korporativ boshqaruvjarayoni va korporativ boshqaruv sub’ektlar faoliyatidagi o‘zgarishlarni tahlil qilish, aksiyalar va koporativ qimmatli qog‘ozlar orqali korporatsiyalarni moliyalashtirishni o‘rganish, dividend bilan bog‘liq asosiy kategoriyalarning mazmuni va amaliyotda ulardan foydalanish o‘rganish, talabalarning amaliy faoliyatida olgan bilim, ko‘nikmalarini kasbiy faoliyatida qo‘llay olishiga erishish.

3 **II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg’ulotlari)**

I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Korporativ moliyaning iqtisodiy mazmuni va tashkil etilishi

Korporatsiyalar moliyasining mohiyati va mazmuni, ularning xususiyatlari va iqtisodiyotni modernizatsiyalashdagi roli. Korporativ moliya tamoyillari va moliyaviy siyosat. Korporativ moliyaning rivojlanish bosqichlari.

2-mavzu. Korporativ moliyaning asosiy nazariyalari

Korporativ moliyaning bazaviy nazariyalari. Zamonaviy korporativ moliyaning asosiy xususiyatlari.

3-mavzu. Moliya bozorida korporatsiyalar

Moliya bozorida korporatsiyalarning o‘rni. Korporatsiyalar kapitalini shakllantirish va taqsimlashda moliya bozorining funksiyalari. Moliyaviy bozorda korporativ qimmatli qog‘ozlar kursini belgilab beruvchi omillar. Oddiy aksiyalarni muomalaga chiqarish va baholash. Korporativ obligatsiyalarni muomalaga chiqarish va baholash.

4-mavzu. Korporativ korxonalarda boshqaruv tarkibi va modellari

Korporatsiyalarning boshqaruv organlari, ularning funksiyalari va vazifalari. Korporatsiyalarda moliyaviy xizmat, ularning modellari, funksiyalari va vazifalari.

5-mavzu. Moliyaviy resurslarning vaqt bo’yicha qiymati konsepsiyasi

Diskontlash tushunchasining mazmuni, mohiyati va uni qo‘llashning o‘ziga xos xususiyatlari. Foiz hisoblash jarayonida foiz stavkalarining o‘sishi va diskontlash usullaridan foydalanish. Moliyaviy resurslarning daromadlilik stavkasi, amaliyotda ularning qo‘llanilishi. Pul mablag‘larining vaqt bo‘yicha qiymati konsepsiyasi korporativ moliyaning fundamental asoslaridan biri sifatida. Moliyaviy resurslarning kelajakdagi va keltirilgan (joriy) qiymati.

6-mavzu. Korporatsiyalarning xususiy kapitalini boshqarish

Korporatsiyalar xususiy mablag‘larining o‘z manbalari. Korporatsiyalar xususiy mablag‘larini shakllantirishning ichki va tashqi manbalari. Korporatsiyalar qiymatini baholash shakllari Korporatsiyaning qiymatini baholash turlari. Korporatsiya qiymatini hisoblash usullari. Operatsion leverij va uning foydaga ta’sir kuchini aniqlash. Moliyaviy leverij: yevropa va amerika konsepsiyalari. Foydani taqsimlash va undan foydalanish, rentabellik ko‘rsatkichlari va modellari.

7-mavzu. Kapitalni shakllantirish va mablag‘larni jalb qilish siyosati

Korporatsiyaning qarz va jalb qilingan kapitali tarkibi hamda uni jalb qilish qiymatini baholash. Qisqa muddatli va uzoq muddatli qarz mablag‘lari. Korporativ obligatsiyalar emissiya qilish orqali kapitalni shakllantirish. Moliyaviy leverij (dastak) samarasi va qarz mablag‘larini boshqarishda undan foydalanish. Xorijiy kapitalni jalb qilish shakllari. Xorijiy banklar tomonidan qo‘llaniladigan suzib yuruvchi foiz stavkalari: LIBOR (*London Interbank offered rate* – London banklararo o‘rtacha foiz stavkasi), PIBOR (*Paris Interbank offered rate* – Parij banklararo o‘rtacha foiz stavkasi), AQSH bazis stavkasi (*prime rate*). Sindikatli kreditlash va uni qo‘llash xususiyatlari. Yevroobligatsiyalar va ularni xorijda joylashtirish talablari.

8-mavzu. Korporatsiya kapitali tarkibini boshqarish

Moliyaviy qarorlar va kapital tarkibi. Kapital tarkibi va kompaniyaning adolatli qiymati: kapital tarkibi nazariyasi. Kapital tarkibini boshqarish modellari va mexanizmlari.

9-mavzu. Korporatsiyalar moliyaviy aktivlarining daromadliligini baholash

Aksiyalar qiymati va daromadliligini baholash. Obligatsiyalar qiymati va daromadliligini baholash. Aktivlar qiymati va kapital daromadliligini baholash modeli (CAPM). Korporatsiyalar moliyaviy aktivlari daromadliligini baholashda beta-koeffitsiyentining o'rni va ahamiyati.

10-mavzu. Opsionlarning mohiyati va qo'llanilishi

Opsionlarning iqtisodiy mohiyati va korporativ moliyaviy munosabatlarda ularning roli. Opsionlarning tasniflanishi. Korporatsiyalar faoliyatida opsionlardan foydalanish samaradorligini baholash.

11-mavzu. Korporativ tuzilmalarning investitsion faoliyati

Korporativ tuzilmalarda investitsion faoliyatni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari. Korporativ moliyada investitsion strategiya va uning tashkiliy xususiyatlari. Uzoq muddatli investitsiyalarni moliyalashtirish, investitsiyalarni aylanma kapitalga moliyalashtirish. Investitsiyalarni loyihaviy va venchurli moliyalashtirish.

12-mavzu. Korporatsiyalarning pul oqimlarini boshqarish

Korporatsiyalar pul oqimlarining tasniflanishi. Korporatsiyalar pul oqimlarini tahlil qilish usullari. Korporatsiyalar pul oqimlarini optimallashtirish usullari.

13-mavzu. Korporatsiyaning dividend siyosati

Dividendlarning asosiy nazariyalari. Korporatsiyalar dividend siyosatining shakllanishi. Korporatsiyalar dividend siyosatini tanlashga ta'sir etuvchi omillar. Dividendlarni to'lash shakllari. Korporatsiyalarda dividendlarni to'lash jarayoni va bosqichlari.

14-mavzu. Korxonalarda soliqlarni rejalashtirish

Korxonalar moliyaviy munosabatlarida soliqlarni rejalashtirish vazifalari. Soliqlarni rejalashtirish tamoyillari. Korporatsiyalarda soliqlarni rejalashtirish bosqichlari.

15-mavzu. Korporativ birlashishlar va qo'shib olishlar

Korporativ birlashishlar va qo'shib olishlarning iqtisodiy mohiyati. Korporativ birlashish va qo'shib olishlarning xorij tajribasi. Korporativ birlashishlar va qo'shib olishlarning tasniflanishi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Korporativ moliyaning iqtisodiy mazmuni va tashkil etilishi.
2. Korporativ moliyaning asosiy nazariyalari.
3. Moliya bozorida korporatsiyalar.
3.1. Moliya bozorining faoliyati va ahamiyati.
3.2. Moliyaviy investitsiyalar va moliya bozorida korporatsiyalarning o'rni.
4. Korporativ korxonalarda boshqaruv tarkibi va modellari.
5. Moliyaviy resurslarning vaqt bo'yicha qiymati konsepsiyasi.
5.1. Moliyaviy resurslarning keltirilgan qiymati va daromadliligi.
5.2. Kapitalning muqobil qiymati.
6. Korporatsiyalarning xususiy kapitalini boshqarish.
6.1. Korporativ korxonalar xususiy mablag'lari manbalari.
6.2. Korporatsiya qiymatini baholash.
6.3. Korporatsiya foydasini boshqarish.
7. Kapitalni shakllantirish va mablag'larni jalb qilish siyosati.
7.1. Jalb qilingan qarz kapitali qiymatini baholash.
7.2. Kreditorlik qarzi va uning samaradorlik ko'rsatkichlari.
7.3. Korporativ moliyada xorijiy kapitalni jalb qilish.
8. Korporatsiya kapitali tarkibini boshqarish.
9. Korporatsiyalar moliyaviy aktivlarining daromadliligini baholash.
9.1. Korporatsiya moliyaviy aktivlarini baholash.
9.2. Moliyaviy aktivlar daromadliligini baholash modeli.
10. Opsionlarning mohiyati va qo'llanilishi.
11. Korporativ tuzilmalarning investitsion faoliyati.
12. Korporatsiyalarning pul oqimlarini boshqarish.
13. Korporatsiyaning dividend siyosati.
13.1. Dividendlarning iqtisodiy mohiyati.
13.2. Korporatsiyalarda dividend to'lash jarayoni va to'lash shakllari.
14. Korxonalarda soliqlarni rejalashtirish.
15. Korporativ birlashishlar va qo'shib olishlar.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Korporativ moliyaviy menejment mazmuni va funksiyalari.
2. Agentlik muammosi. Korporativ moliyaviy menejmentda rag'batlantirish tizimi.
3. Korporatsiya kapitali, uning tarkibi.
4. Kapital tarkibini boshqarish.
5. Korporativ qimmatli qog'ozlarni baholash.
6. Korporatsiyalarning asosiy moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlari.
7. Aylanmadan tashqari aktivlarni boshqarish.
8. Korporativ moliyaviy menejmentda investitsion qarorlar qabul qilish.
9. Korporatsiyalar aylanma aktivlarini boshqarish.
10. Korporatsiyalar pul oqimini boshqarish.
11. Korporatsiyalar xarajatlarini boshqarish.
12. Korporatsiyalar foydasini boshqarish.

	13.Korporatsiyalarning dividend siyosati. 14.Moliyaviy rejalashtirish. 15.Korporatsiyalarda byudjetlashtirish. 16.Transmilliy korporatsiyalarda moliyaviy menejment. 17.Korporatsiyalarni baholash: asosiy tushunchalar va yondashuvlar. 18.Aktivlar qiymati asosida korporatsiyalarni baholash. 19.Daromadlar asosida korporatsiyalarni baholash. 20.Korporatsiyalar moliyaviy siyosatida barqaror o'sish konsepsiyasi. 21.Korporatsiyalarning moliyaviy strategiyasi.
4	**V.Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - korporativ moliya, uning funktsiyalari va tarkibiy qismlari; - korporativ moliyaviy munosabatlarning nazariy va amaliy asoslari; - kompaniyaning manfaatdor tomonlarini aniqlay olish va asosiy jihatlari, jumladan, ustuvor yo'nalishlari; - moliyaviy oqimlar, likvidlik koeffitsientlari va rentabellikni hisoblash bilan bog'liq muammolarni tushunishi; - loyihalarni baholashning asosiy usullari va investitsiya faoliyati samaradorligining asosiy omillari; - investitsion loyihalarni baholash bilan bog'liq masalalarning yechimi; - korporatsiyalarning o'z kapitalini boshqarish ***haqida tasavvurga ega bo'lish***; - korxonalar moliyaviy munosabatlarini rivojlantirish yo'llarini; - kapitalga qilinadigan xarajatlar bo'yicha hisob-kitoblarni amalga oshirishni, korxonalarda pul mablag'larining vaqt bo'yicha qiymati konsepsiyasi va diskontlash stavkasini tanlash hamda uni amaliyotda qo'llashni; - boshqaruv qarorlarini qabul qilish, xulosalarini asoslash va o'zaro munosabatlarni aniqlashni; - moliya bozorida qimmatli qog'ozlarning ahamiyatini va ularning turlarini; - kapital tarkibi bilan bog'liq asosiy kategoriyalarni, baholashni amalga oshirish maqsadida asosiy omillarni aniqlashi va usullarni amaliyotda qo'llay ***bilishi va ulardan foydalana olishi***; - kapitalni boshqarish usullarining asosiy kategoriyalarini tushunish, kapital tarkibini shakllantirishning oqilona nazariyasidan foydalanish, baholashni amalga oshirish maqsadida asosiy omillarni aniqlay bilish va usullarni amaliyotda qo'llay bilish; - o'z va qarz mablag'larini shakllantirishda foydalaniladigan qimmatli qog'ozlarni muomalaga chiqarish va baholash; - dividend siyosatining asosiy konsepsiyalarini, dividend siyosatining samaradorligini baholashning asosiy omillarini aniqlash va uni amaliyotda qo'llay olish; - opsionlardan foydalanish bo'yicha o'z xulosalarini asoslash va taqdim etish, bunday faoliyatni bashoratlash hamda natijalarni taqdim etish; - korporatsiyalarning dividend siyosatini tahlil qilish va boshqarish;

	- korporativ birlashish va qo'shib olishlarni amalga oshirish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak***.
5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • Ma'ruzalar; • Amaliy topshiriqlarni bajarish va xulosalash; • Interfaol keys-stadilar; • Blits-so'rov; • SWOT-tahlil; • Taqdimotlar qilish; • Essey yozish.
6.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni tula uzlashtirish, taxlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, urganilayotgan jarayonlar haqida mustakil mushoxada yuritish va joriy, oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriklarni bajarish, yakuniy nazorat buyicha yozma ishni topshirish.
7.	**VIII. Asosiy adabiyotlar** 1. O'zbekiston Respublikasining 1996-yil 26-apreldagi "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi O'RQ-223-I-son Qonuni. 2. O'zbekiston Respublikasining 2014-yil 6-maydagi "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida" O'RQ-370-son Qonuni. 3. Korporativ boshqaruv kodeksi. Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyati samaradorligini oshirish va korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha komissiya Majlisining 2015-yil 31-dekabrdagi 9-son bayonnomasi bilan tasdiqlangan. 4. Korporativ moliya: Darslik. Elmirzayev S. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019 yil, 364 bet. 5. Zamonaviy korporativ boshqaruv: Darslik / S.E. Elmirzayev; – T.: "Iqtisod-moliya", 2019. – 416 b. 6. Леонтьев, В. Е. Корпоративные финансы: учебник для вузов / В. Е. Леонтьев, В. В. Бочаров, Н. П. Радковская. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва: Издательство Юрайт, 2024. – 341 с. 7. Корпоративные финансы: учебник/ коллектив авторов; под ред. М.А. Эскиндарова, М.А. Федотовой. – Москва: КНОРУС, 2020. – 480 с. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 8. Moliya bozori: Darslik / S.Elmirzayev va boshqalar; – T.: "Iqtisod-moliya", 2019. – 324 b. 9. Korporativ moliya strategiyasi: Darslik / S.Elmirzayev, H.Ahmedov. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019 yil, – 192 b. 10. Криничанский К.В. Рынок ценных бумаг: Учебник / К.В. Криничанский. – М. – М.: Прометей, 2021. – 412 с.

	Axborot manbalari: 11. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasining hukumat portali. 12. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 13. www.imv.uz – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy sayti. 14. www.cbu.uz – O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti. 15. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi rasmiy sayti. 16. www.openbudget.uz – O'zbekiston Respublikasi "Ochiq byudjet" portali. 17. www.scopus.com – xalqaro ilmiy ma'lumotlar bazasi.
8.	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil ___ _____dagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-09-02)
9	**Fan/modul uchun ma'sullar:** Aliyeva S.S. – "Moliya" kafedrasi dotsenti Latipova Sh.M. – "Moliya" kafedrasi dotsenti
10	**Taqrizchilar:** **Axrorov Z.O.** – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi, soliq va moliya" kafedrasi dotsenti, PhD **Qurbonova B.** – "ATLANT PROJECT" MChJ direktori